Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 23. novembra 2023 *

„Predhodno odločanje – Pravice intelektualne lastnine – Direktiva 2014/26/EU – Kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic – Organizacija za kolektivno upravljanje pravic – Direktiva 2004/48/ES – Ukrepi, postopki in pravna sredstva, ki so potrebni za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine – Člen 4 – Osebe, ki imajo pravico zahtevati uporabo teh ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz Direktive 2004/48/ES – Organizacija za kolektivno upravljanje pravic z dovoljenjem za podeljevanje razširjenih kolektivnih licenc – Procesno upravičenje za varstvo pravic intelektualne lastnine“

V zadevi C-201/22,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska) z odločbo z dne 15. marca 2022, ki je na Sodišče prispela 15. marca 2022, v postopku

Kopiosto ry

proti

Telia Finland Oyj,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi E. Regan, predsednik senata, Z. Csehi, M. Ilešič (poročevalec), I. Jarukaitis in D. Gratsias, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Kopiosto ry S. Lapiolahti in B. Rapinoja, asianajajat,

– za Telia Finland Oyj M. Manner, asianajaja,

– za finsko vlado M. Pere, agentka,

* Jezik postopka: finščina.

– za poljsko vlado B. Majczyna, agent,

– za Evropsko komisijo S. L. Kalėda, J. Samnadda in I. Söderlund, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 11. maja 2023

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(c) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/48/ES z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 2, str. 32) ter členov 17 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med združenjem Kopiosto ry in družbo Telia Finland Oyj (v nadaljevanju: Telia) glede retransmisije televizijskih oddaj, ki jo je izvedla družba Telia in s katero so bile domnevno kršene avtorske pravice avtorjev, ki jih zastopa združenje Kopiosto.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2004/48

3 V uvodnih izjavah 3, 10 in 18 Direktive 2004/48 je navedeno:

„(3) Brez učinkovitih sredstev za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine sta inovativnost in ustvarjalnost omejeni in vlaganje zmanjšano. Zato je nujno zagotoviti, da se materialno pravo intelektualne lastnine, ki je danes v glavnem del pravnega reda Evropskih skupnosti, v [Evropski skupnosti] učinkovito uporablja. V tem smislu so sredstva za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine izredno pomembna za uspeh notranjega trga.

[…]

(10) Cilj te direktive je približevanje zakonodajnih sistemov, da bi zagotovili visoko, enakovredno in homogeno raven varstva [intelektualne lastnine] na notranjem trgu.

[…]

(18) Osebe, upravičene zahtevati uporabo […] ukrepov, postopkov in pravnih sredstev [iz te direktive,] naj ne bodo le imetniki pravic, temveč tudi osebe, ki imajo neposreden interes in pravno podlago, če je to dovoljeno in v skladu z veljavnim pravom, in lahko vključujejo strokovne organizacije, pristojne za upravljanje navedenih pravic ali za obrambo kolektivnih in posameznikovih interesov, za katere so odgovorne.“

4 V poglavju I te direktive, naslovljenem „Cilji in področje uporabe“, je med drugim člen 1 te direktive, naslovljen „Predmet“, ki določa:

„Ta direktiva se nanaša na ukrepe, postopke in pravna sredstva, ki so potrebna za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine. V tej direktivi izraz ‚pravice intelektualne lastnine‘ vključuje pravice industrijske lastnine.“

5 Člen 2 navedene direktive, naslovljen „Področje uporabe“, v odstavku 1 določa:

„Brez poseganja v sredstva, ki jih ali jih lahko predvideva zakonodaja Skupnosti ali nacionalna zakonodaja, če so lahko ta sredstva ugodnejša za imetnike pravic, se ukrepi, postopki in pravna sredstva, predvideni v tej direktivi, uporabljajo v skladu s členom 3 za katero koli kršitev pravic intelektualne lastnine, kot je predvidena v pravu Skupnosti in/ali nacionalnem pravu zadevne države članice.“

6 Poglavje II te direktive, ki vsebuje člene od 3 do 15 te direktive, je naslovljeno „Ukrepi, postopki in pravna sredstva“.

7 Člen 3 Direktive 2004/48, naslovljen „Splošne obveznosti“, določa:

„1. Države članice predvidijo ukrepe, postopke in pravna sredstva, potrebne za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine, ki jih zajema ta direktiva. Ti ukrepi, postopki in pravna sredstva so pošteni in pravični in niso po nepotrebnem zapleteni ali dragi in ne vsebujejo nerazumnih časovnih rokov ali neupravičenih zamud.

2. Ti ukrepi, postopki in pravna sredstva so tudi dejanski, sorazmerni in odvračilni in se uporabljajo na tak način, da se izogibajo ustvarjanju ovir za zakonito trgovino in zagotavljajo zaščito pred zlorabo.“

8 Člen 4 te direktive, naslovljen „Osebe, ki imajo pravico zahtevati uporabo teh ukrepov, postopkov in pravnih sredstev“, določa:

„Države članice priznajo kot osebe, ki imajo pravico zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz tega poglavja:

(a) imetnike pravic intelektualne lastnine v skladu z določbami veljavnega prava;

(b) vse druge osebe, pooblaščene za uporabo navedenih pravic, […] če je to dovoljeno in v skladu z določbami veljavnega prava;

(c) organe za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, ki se jim praviloma priznava, da imajo pravico zastopati imetnike pravic intelektualne lastnine, če je to dovoljeno in v skladu z določbami veljavnega prava;

(d) poklicna telesa, ki se jim praviloma priznava, da imajo pravico zastopati imetnike pravic intelektualne lastnine, če je to dovoljeno in v skladu z določbami veljavnega prava.“

Direktiva 2014/26/EU

9 V uvodnih izjavah 8, 9, 12 in 49 Direktive 2014/26/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic ter izdajanju več ozemeljskih licenc za pravice za glasbena dela za spletno uporabo na notranjem trgu (UL 2014, L 84, str. 72) je navedeno:

„(8) Namen te direktive je zagotoviti usklajevanje nacionalnih pravil v zvezi z dostopom do dejavnosti upravljanja avtorske in sorodnih pravic, ki jih opravljajo organizacije za kolektivno upravljanje pravic, načini njihovega vodenja ter okvirom nadzora nad njimi […].

(9) Namen te direktive je določiti zahteve za organizacije za kolektivno upravljanje pravic, da se zagotovi visoko raven upravljanja, finančnega poslovodenja, preglednosti in poročanja. […]

[…]

(12) Ta direktiva se uporablja za vse organizacije za kolektivno upravljanje pravic, […] vendar ne bi smela posegati v določbe držav članic v zvezi z upravljanjem pravic, kot je individualno upravljanje, razširjeni učinki sporazuma med reprezentativno organizacijo za kolektivno upravljanje pravic in uporabnikom, to je razširjene kolektivne licence, obvezno kolektivno upravljanje pravic in pravne domneve za zastopanje ali prenos pravic na organizacije za kolektivno upravljanje pravic.

[…]

(49) […] Ustrezno je tudi zagotoviti, da imajo države članice neodvisne, nepristranske in učinkovite postopke za reševanje sporov, ki jih izvajajo organi z izkušnjami in znanjem s področja prava o intelektualni lastnini ali sodišča, ki so primerna za reševanje gospodarskih sporov med organizacijami za kolektivno upravljanje pravic in uporabniki glede obstoječih ali predlaganih pogojev licenciranja ter ali glede kršitev pogodb.“

10 Člen 3 te direktive, naslovljen „Opredelitve pojmov“, v točki (a) določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(a) ‚organizacija za kolektivno upravljanje pravic‘ pomeni vsako organizacijo, ki je z zakonom ali z dodelitvijo, licenco ali katerim koli drugim pogodbenim dogovorom pooblaščena za upravljanje avtorske ali sorodnih pravic v imenu več kot enega imetnika pravic in v skupno korist teh imetnikov pravic, pri čemer je to njen edini ali glavni namen, in ki izpolnjuje eno ali obe naslednji merili:
(i) je v lasti ali pod nadzorom svojih članov;
(ii) je organizirana na nepridobitni osnovi“.

11 Člen 35 navedene direktive, naslovljen „Reševanje sporov“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da se spori med organizacijami za kolektivno upravljanje pravic in uporabniki, zlasti o obstoječih ter predlaganih pogojih za izdajo licenc ter kršitvi pogodbe lahko predložijo sodišču ter, kadar je primerno, drugemu neodvisnemu in nepristranskemu organu za reševanje sporov, kadar ima ta organ izkušnje in znanja s področja prava intelektualne lastnine.

2. Člena 33 in 34 ter odstavek 1 tega člena ne posegajo v pravico strank, da uveljavljajo in branijo svoje pravice z vložitvijo tožbe pred sodiščem.“

Finsko pravo

12 Člen 26 tekijänoikeuslaki (404/1961) (zakon o avtorski pravici (404/1961)) z dne 8. julija 1961, kakor je bil spremenjen z laki tekijänoikeuslain muuttamisesta (607/2015) (zakon o spremembi zakona o avtorski pravici (607/2015)) z dne 22. maja 2015 (v nadaljevanju: zakon o avtorski pravici), naslovljen „Pogodbena licenca“, v odstavku 1 določa, da se določbe zakona o avtorski pravici, ki se nanašajo na pogodbene licence, uporabljajo za pogodbo, ki jo v zvezi z uporabo del avtorjev določene panoge skleneta uporabnik in organizacija, ki ima dovoljenje ministrstva za izobraževanje in kulturo in ki zastopa številne avtorje del iz te panoge, ki se uporabljajo na Finskem. Za organizacijo, ki ima dovoljenje, se v zvezi s to pogodbo šteje, da ima pravico zastopati tudi druge avtorje del iz iste panoge. Pridobitelj licence, pridobljene na podlagi navedene pogodbe, lahko pod pogoji iz te pogodbe uporablja vsa dela avtorjev iz te panoge.

13 V skladu s členom 26(4) zakona o avtorski pravici se podrobna pravila, ki jih organizacija iz odstavka 1 sprejme v zvezi z izplačilom nadomestila, ki se avtorjem, ki jih ta organizacija zastopa, plača za reproduciranje dela, njegovo priobčitev ali oddajanje, ali v zvezi z uporabo tega izplačila za skupne namene avtorjev uporablja tudi za avtorje iz iste panoge, navedene v odstavku 1, ki jih ta organizacija ne zastopa neposredno.

14 Člen 25h zakona o avtorski pravici, naslovljen „Retransmisija radijskega ali televizijskega oddajanja“, v odstavku 1 določa, da se lahko delo, vključeno v radijsko ali televizijsko oddajo, na podlagi pogodbene licence v skladu s členom 26 tega zakona nespremenjeno in sočasno s prvotnim oddajanjem retransmisira za javni sprejem.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

15 Združenje Kopiosto je organizacija za kolektivno upravljanje pravic v smislu člena 3(a) Direktive 2014/26, ki upravlja in podeljuje licence za račun velikega števila avtorjev na podlagi pooblastil, ki mu jih podelijo ti avtorji. Združenju Kopiosto je ministrstvo za izobraževanje in kulturo izdalo tudi dovoljenje kot organizaciji, pooblaščeni za podeljevanje pogodbenih licenc v smislu člena 26 zakona o avtorski pravici, zlasti za retransmisijo del, vključenih v radijsko ali televizijsko oddajo, v smislu člena 25h(1) tega zakona.

16 Družba Telia upravlja omrežje kabelske televizije, v katerem se signali razširjanja domačih, prosto dostopnih televizijskih kanalov prenašajo za javni sprejem.

17 Združenje Kopiosto je 24. januarja 2018 pri markkinaoikeus (sodišče za gospodarske spore, Finska) vložilo predlog, naj se ugotovi, da je družba Telia retransmisirala televizijske oddaje v smislu člena 25h zakona o avtorski pravici in da so bile pri tej retransmisiji, ker ji to združenje ni izdalo predhodnega dovoljenja, kršene pravice avtorjev, ki jih zastopa združenje Kopiosto, primarno, kot organizacija, pooblaščena za podeljevanje pogodbenih licenc, in podredno, na podlagi pooblastil, ki so mu jih podelili imetniki avtorskih pravic.

18 Družba Telia je ugovarjala aktivni legitimaciji združenja Kopiosto za vložitev tožbe zaradi kršitve avtorskih pravic.

19 Markkinaoikeus (sodišče za gospodarske spore) je s sodbo z dne 18. junija 2019 zlasti kot nedopustne zavrglo zahtevke združenja Kopiosto, ki so temeljili na kršitvi avtorske pravice, z obrazložitvijo, da ta nima pravice v svojem imenu vložiti tožbe zaradi kršitve za račun imetnikov pravic, ki jih kot organizacija, pooblaščena za podeljevanje pogodbenih licenc, zastopa v položajih, določenih v členu 26 zakona o avtorski pravici. Navedeno sodišče je tudi ugotovilo, da združenje Kopiosto ni aktivno legitimirano za vložitev tožbe zaradi kršitve za račun imetnikov pravic, ki so mu v zvezi s svojimi pravicami podelili pooblastilo za upravljanje in za zastopanje pred sodiščem.

20 Združenje Kopiosto je zoper to sodbo vložilo pritožbo pri Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska), ki je predložitveno sodišče, pri čemer je primarno trdilo, da ima zaradi svojega statusa organizacije, pooblaščene za podeljevanje pogodbenih licenc, kot se zahteva s členom 4(c) Direktive 2004/48, neposredni interes v primeru nezakonite uporabe del avtorjev, ki jih zastopa, in podredno, da ima vsaj pravico vložiti tožbe v zvezi z nedovoljenim izkoriščanjem del avtorjev, katerih avtorske pravice upravlja na podlagi pooblastil za upravljanje in za zastopanje pred sodiščem, ki so mu jih podelili ti avtorji.

21 Družba Telia pred predložitvenim sodiščem trdi, da ima združenje Kopiosto kot organizacija, pooblaščena za podeljevanje pogodbenih licenc, pravico podeljevati licence za retransmisijo televizijskih oddaj in pobirati s tem povezana nadomestila. Vendar naj bi lahko le prvotni imetnik zadevne avtorske pravice ali pridobitelj te avtorske pravice vložil tožbo zaradi kršitve navedene avtorske pravice.

22 Korkein oikeus (vrhovno sodišče) v bistvu meni, da je treba, ker na tem področju ni določb nacionalnega prava, za rešitev spora o glavni stvari odgovoriti na vprašanje, pod katerimi pogoji je mogoče šteti, da ima organizacija za kolektivno upravljanje pravic v smislu člena 3(a) Direktive 2014/26 pravico zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II Direktive 2004/48. Natančneje, navedeno sodišče se sprašuje, ali v skladu s členom 4(c) te direktive za to zadostuje, da ima organizacija, pooblaščena za podeljevanje pogodbenih licenc, na podlagi nacionalne zakonodaje splošno sposobnost biti stranka v sporu ter pravico, da za račun vseh imetnikov pravic zadevne panoge izpogaja in podeli take licence za retransmisijo televizijskih oddaj, ali pa je to procesno upravičenje pogojeno s tem, da ima ta organizacija na podlagi nacionalne zakonodaje izrecno pravico, da v svojem imenu vloži tožbo zaradi kršitve takih pravic.

23 V zvezi s tem navedeno sodišče najprej ugotavlja, da je Sodišče v sodbi z dne 7. avgusta 2018, SNB-REACT (C-521/17, EU:C:2018:639), za to procesno upravičenje določilo pogoj, da se organizacija za kolektivno zastopanje imetnikov pravic intelektualne lastnine v skladu z nacionalno zakonodajo obravnava kot organizacija, ki ima neposredni interes za varstvo takih pravic in da ji za ta namen omogoča biti stranka v sodnem postopku, vendar pri tem ni pojasnilo, ali se ta drugi pogoj nanaša na splošno sposobnost take organizacije, da vloži tožbo kot stranka pred sodiščem, ali pa se zahteva, da nacionalno pravo izrecno določa ali vsaj dopušča, da lahko organizacija, pooblaščena za podeljevanje razširjenih kolektivnih licenc, vloži tožbo zaradi kršitve avtorske pravice.

24 Dalje, predložitveno sodišče meni, da glede na točki 34 in 35 navedene sodbe ni jasno, ali je treba člen 4(c) Direktive 2004/48 razlagati tako, da je njegov namen harmonizirati pomen izraza „neposredni interes“ organizacije za varstvo pravice imetnikov pravic, ki jih zastopa, navedenega v uvodni izjavi 18 Direktive 2004/48, ali pa je treba ta interes opredeliti na podlagi nacionalnega prava. Iz člena 4(c) Direktive 2004/48 v povezavi z uvodno izjavo 18 te direktive naj tudi ne bi jasno izhajalo, ali ima organizacija za kolektivno upravljanje pravic neposredni interes za varstvo pravic intelektualne lastnine že zgolj zato, ker ima, po eni strani, na podlagi razširjene kolektivne

licence ali, po drugi strani, na podlagi pooblastil za kolektivno upravljanje pravic, ki so ji jih podelili imetniki pravic, pravico podeliti pravice do uporabe na delih in za račun imetnikov pravic na podlagi teh pravic pobirati obvezna nadomestila, da bi jih tem imetnikom izplača.

25 Nazadnje, predložitveno sodišče ima zlasti v zvezi z vprašanjem procesnega upravičenja, ki temelji na statusu organizacije, pooblaščene za podeljevanje razširjenih kolektivnih licenc, pomisleke glede tega, kako je treba razlagati člen 4(c) Direktive 2004/48 v povezavi z varstvom lastninske pravice iz člena 17 Listine na eni strani in pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine na drugi strani. Korkein oikeus (vrhovno sodišče) v zvezi s tem navaja, da če bi bilo treba šteti, da ima organizacija, pooblaščena za podeljevanje razširjenih kolektivnih licenc, pravico v svojem imenu vložiti tožbo zaradi kršitve, bi to lahko omejilo pravico imetnika, da sam vloži tožbo. V tem okviru naj bi bilo treba ugotoviti, ali je treba to, da se taki organizaciji podeli procesno upravičenje v primeru kršitve pravic avtorjev, ki niso prenesli svoje izključne pravice, šteti za nesorazmeren poseg v njihovo pravico do razpolaganja s svojimi avtorskimi pravicami. Navedeno sodišče vseeno navaja, da bi bilo mogoče tako poseganje utemeljiti zlasti s tem, da lahko organizacije za kolektivno upravljanje pravic ukrepajo učinkoviteje kot sam imetnik avtorske pravice.

26 V teh okoliščinah je Korkein oikeus (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je pri organizacijah za podeljevanje pogodbenih licenc, ki kolektivno upravljajo pravice intelektualne lastnine, s sposobnostjo biti stranka v postopku zaradi varstva teh pravic, s katero je pogojena aktivna legitimacija, ki temelji na členu 4(c) Direktive 2004/48, mišljena izključno splošna sposobnost biti stranka v postopkih po nacionalnem pravu ali pa je s tem mišljena pravica do vložitve tožbe za varstvo zadevnih pravic v lastnem imenu, ki mora biti izrecno priznana v nacionalni zakonodaji?

2. Ali je treba v primeru razlage, ki temelji na členu 4(c) Direktive 2004/48, izraz ‚neposredni interes za varstvo avtorskih pravic imetnikov pravic, ki jih zastopa‘, kadar gre za pravico organizacije za kolektivno upravljanje pravic v smislu člena 3(a) [Direktive 2014/26], da v lastnem imenu vloži tožbo zaradi kršitve avtorske pravice, v vseh državah članicah razlagati enotno, če
   (a) gre za uporabo del, za katero ima organizacija s statusom organizacije za podeljevanje pogodbenih licenc v smislu zakona o avtorski pravici pravico podeliti razširjene kolektivne licence, ki pridobitelju licence omogočajo, da uporablja tudi dela tistih avtorjev iz te panoge, ki za upravljanje svojih pravic niso pooblastili te organizacije;
   (b) gre za uporabo del, za katero so avtorji s pogodbo ali pooblastilom za upravljanje svojih pravic pooblastili to organizacijo, ne da bi nanjo prenesli avtorske pravice?

3. Če bi se štelo, da ima zadevna organizacija s statusom organizacije za podeljevanje pogodbenih licenc neposredni interes in je aktivno legitimirana za vložitev tožbe v lastnem imenu: Kakšen pomen ima pri presoji aktivne legitimacije po potrebi ob upoštevanju členov 17 in 47 [Listine] to, da organizacija s statusom organizacije za podeljevanje pogodbenih licenc zastopa tudi tiste avtorje, ki je niso pooblastili za upravljanje svojih pravic, in da pravica navedene organizacije za vložitev tožbe za varstvo pravic teh avtorjev ni zakonsko določena?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

27 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(c) Direktive 2004/48 razlagati tako, da je poleg pogoja, ki se nanaša na neposredni interes za varstvo zadevnih pravic, priznanje pravice organizacijam za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, pogojeno zgolj s sposobnostjo teh organizacij biti stranka v sodnem postopku ali pa se zahteva, da je v pravu, ki se uporablja, za varstvo pravic intelektualne lastnine procesno upravičenje navedenih organizacij izrecno določeno.

28 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da je Sodišče ugotovilo, da je iz uvodne izjave 18 Direktive 2004/48, ob upoštevanju katere je treba razlagati člen 4 te direktive, razvidno, da je zakonodajalec Evropske unije želel pravico zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive priznati ne samo imetnikom pravic intelektualne lastnine, ampak tudi osebam, ki imajo neposreden interes za varstvo teh pravic in pravico biti stranka v sodnem postopku, če je to dovoljeno z veljavnim pravom in je v skladu s tem pravom (sodba z dne 7. avgusta 2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, točka 33).

29 Te osebe so naštete v členu 4, od (b) do (d), navedene direktive. Organizacije za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine so navedene v točki (c) tega člena, v skladu s katero države članice organizacijam za kolektivno upravljanje pravic, ki se jim praviloma priznava, da imajo pravico zastopati imetnike pravic, priznavajo pravico zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, če je to dovoljeno z veljavnim pravom in je v skladu s tem pravom.

30 Sodišče je razsodilo, da je treba člen 4(c) Direktive 2004/48 razlagati tako, da morajo države članice organizaciji za kolektivno zastopanje imetnikov znamk priznati sposobnost, da zaradi varstva pravic teh imetnikov v svojem imenu vloži pravna sredstva, določena s to direktivo, in da vloži tožbo pri sodišču, pod pogojem, da se v nacionalni zakonodaji ta organizacija obravnava kot oseba, ki ima neposreden interes za varstvo teh pravic in da ji za ta namen omogoča biti stranka v sodnem postopku (glej v tem smislu sodbo z dne 7. avgusta 2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, točka 39).

31 Iz tega sledi, da je pravica organizacije za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, da v svojem imenu zahteva uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II Direktive 2004/48, odvisna od pogoja, da se za to organizacijo v skladu z veljavnim pravom šteje, da ima neposredni interes za varstvo takih pravic, in da ji je na podlagi tega prava za ta namen dovoljeno, da vloži tožbo pri sodišču.

32 Zato, čeprav mora organizacija za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine nujno imeti sposobnost biti stranka v sodnem postopku, da se ji prizna pravica, da v svojem imenu zahteva uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz te direktive, taka sposobnost za ta namen sama po sebi ne zadostuje.

33 Poleg tega, ker je sposobnost biti stranka v sodnem postopku lastnost pravne osebnosti, ki jo načeloma organizacije za kolektivno upravljanje pravic običajno imajo, bi drugačna razlaga drugemu pogoju iz točke 39 sodbe z dne 7. avgusta 2018, SNB-REACT (C-521/17, EU:C:2018:639), odvzela polni učinek.

34 Dalje, v zvezi z vprašanjem, ali je priznanje pravice organizaciji za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, da v svojem imenu zahteva uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz Direktive 2004/48, odvisno od izrecne določitve te pravice v veljavnem pravu, je treba opozoriti, da člen 4(c) te direktive na splošno napotuje na „določbe veljavnega prava“.

35 Tak izraz pa ne pomeni nujno, da je upravičenje organizacij za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz navedene direktive, izrecno priznana s posebno določbo, saj lahko to procesno upravičenje izhaja iz splošnih postopkovnih pravil.

36 To razlago potrjuje cilj Direktive 2004/48, ki je, kot je navedeno v njeni uvodni izjavi 10, med drugim zagotoviti visoko raven varstva intelektualne lastnine na notranjem trgu (sodba z dne 17. junija 2021, M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, točka 75 in navedena sodna praksa). Za to člen 3 te direktive državam članicam nalaga obveznost, da določijo minimalni nabor ukrepov, postopkov in pravnih sredstev, potrebnih za zagotovitev uveljavitve pravic intelektualne lastnine.

37 Kot pa je razvidno iz uvodne izjave 18 navedene direktive, je zakonodajalec Unije menil, da je zaželeno, da se pravica zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz te direktive prizna, kot je navedeno v točki 28 te sodbe, ne le imetnikom pravic intelektualne lastnine, ampak tudi organizacijam za kolektivno upravljanje pravic, ki imajo praviloma na voljo finančna in materialna sredstva, ki jim omogočajo, da učinkovito začnejo sodni postopek z namenom preprečevanja kršitev teh pravic.

38 Zato bi lahko ozka razlaga člena 4(c) Direktive 2004/48 v državah članicah, ki niso sprejele določbe, ki bi posebej urejala procesno upravičenje organizacij za kolektivno upravljanje pravic, tem organizacijam preprečila, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz te direktive, s čimer bi se lahko zmanjšala učinkovitost sredstev, ki jih je zakonodajalec Unije vzpostavil za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine.

39 Glede na zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(c) Direktive 2004/48 razlagati tako, da je poleg pogoja, ki se nanaša na neposredni interes za varstvo zadevnih pravic, priznanje pravice organizacijam za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, pogojeno s procesnim upravičenjem teh organizacij za varstvo pravic intelektualne lastnine, ki lahko izhaja iz posebne določbe v zvezi s tem ali splošnih postopkovnih pravil.

Drugo vprašanje

40 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(c) Direktive 2004/48 razlagati tako, da morajo države članice organizacijam za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, ki se jim praviloma priznava, da imajo pravico zastopati imetnike pravic intelektualne lastnine, priznati neposredni interes, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, če za varstvo zadevnih pravic neposredni interes teh organizacij ne izhaja iz nacionalne ureditve, ki se uporablja.

41 Spomniti je treba, da je pojem „neposredni interes“, ki ni naveden v členu 4 Direktive 2004/48, omenjen v uvodni izjavi 18 te direktive, iz katere izhaja, da je zakonodajalec Unije želel, da se pravica zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz navedene direktive, prizna

ne samo imetnikom pravic intelektualne lastnine, ampak tudi osebam, ki imajo neposreden interes za varstvo teh pravic in pravico biti stranka v sodnem postopku, „če je to dovoljeno in v skladu z veljavnim pravom“.

42 Medtem ko tako člen 4(a) Direktive 2004/48 določa, da države članice v vsakem primeru priznajo imetnikom pravic intelektualne lastnine pravico zahtevati uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, vse tri točke (b), (c) in (d) tega člena 4 določajo, da države članice priznajo enako pravico tudi drugim osebam in določenim posebnim organom, le če je to dovoljeno z veljavnim pravom in je v skladu s tem pravom (sodba z dne 7. avgusta 2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, točka 28).

43 V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da je treba napotilo na „veljavno pravo“ v členu 4(c) Direktive 2004/48 razumeti tako, da se nanaša tako na upoštevno nacionalno pravo kot, kjer je to ustrezno, na pravo Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 7. avgusta 2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, točka 31).

44 Zato je treba, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 52 sklepnih predlogov, za odgovor na drugo vprašanje ugotoviti, ali trenutno veljavne določbe prava Unije za varstvo pravic intelektualne lastnine priznavajo neposredni interes organizacijam za kolektivno upravljanje pravic.

45 V zvezi s tem, na eni strani, kot je razvidno iz točk 41 in 42 te sodbe, ta direktiva v delu, v katerem za to napotuje na veljavno pravo, sama ne ureja vprašanja, ali ima organizacija za kolektivno upravljanje pravic neposredni interes za varstvo pravic intelektualne lastnine.

46 To razlago potrjujejo pripravljalni akti navedene direktive, iz katerih je razvidno, da je zakonodajalec Unije opustil zamisel o harmonizaciji procesnega upravičenja organizacij iz člena 4(c) te direktive. Medtem ko je bilo namreč v prvotnem predlogu Evropske komisije direktive Evropskega parlamenta in Sveta o ukrepih in postopkih za zagotovitev uveljavljanja pravic intelektualne lastnine (COM(2003) 46 final) določeno, da se državam članicam naloži obveznost, da organizacijam za kolektivno upravljanje pravic priznajo „pravico zahtevati uporabo ukrepov in postopkov ter pravico biti stranka v sodnem postopku za varstvo kolektivnih ali individualnih pravic ali interesov, za katere so odgovorne“, je bil ta pristop nazadnje zavrnjen in sprejeto napotilo na veljavno pravo.

47 Na drugi strani, čeprav člen 35(1) Direktive 2014/26 v povezavi z njeno uvodno izjavo 49 državam članicam nalaga, da morajo imeti na voljo postopke za reševanje sporov med organizacijami za kolektivno upravljanje pravic in uporabniki, med drugim po sodni poti, pri čemer morajo biti ti postopki neodvisni, nepristranski in učinkoviti, pa cilj te direktive, kot je razvidno iz njenih uvodnih izjav 8 in 9, ni ureditev pogojev, pod katerimi lahko te organizacije vložijo tožbo pri sodišču, temveč usklajevanje nacionalnih pravil v zvezi z njihovim dostopom do dejavnosti upravljanja avtorske in sorodnih pravic, načini njihovega vodenja ter okvirom nadzora nad njimi in pa zagotavljanje visoke ravni upravljanja, finančnega poslovodenja, preglednosti in poročanja navedenih organizacij. Zato ni mogoče šteti, da je namen te določbe urediti vprašanje neposrednega interesa organizacij za kolektivno upravljanje pravic za varstvo pravic intelektualne lastnine.

48 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da pravo Unije ne ureja pogojev, pod katerimi je treba šteti, da ima organizacija za kolektivno upravljanje pravic neposredni interes za varstvo pravic intelektualne lastnine, in da „določbe veljavnega prava“, na katere se sklicuje člen 4(c) Direktive 2004/48, napotujejo na nacionalno pravo držav članic.

49 V zvezi s tem je treba spomniti, da je Sodišče razsodilo, da morajo države članice organizaciji za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine priznati pravico, da zahteva uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz te direktive, ter pravico da vloži tožbo pri sodišču za uveljavljanje takih pravic, med drugim kadar se za to organizacijo po nacionalni zakonodaji šteje, da ima neposredni interes za varstvo teh pravic. Zato morajo nacionalna sodišča ugotoviti, ali ima taka organizacija na podlagi nacionalne zakonodaje, ki se uporablja, neposreden interes za varstvo pravic imetnikov, ki jih zastopa, pri čemer je treba pojasniti, da če ta pogoj ni izpolnjen, taka obveznost priznanja zadevni državi članici ni naložena (glej v tem smislu sodbo z dne 7. avgusta 2018, SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, točke 34, 36 in 38).

50 Glede na zgornje preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(c) Direktive 2004/48 razlagati tako, da v sedanjem stanju prava Unije države članice organizacijam za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, ki se jim praviloma priznava, da imajo pravico zastopati imetnike pravic intelektualne lastnine, ni treba priznati neposrednega interesa, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, če za varstvo zadevnih pravic neposredni interes teh organizacij ne izhaja iz nacionalne ureditve, ki se uporablja.

Tretje vprašanje

51 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, kakšen pomen ima pri presoji procesnega upravičenja po potrebi v povezavi s členoma 17 in 47 Listine to, da zadevna organizacija kot organizacija, pooblaščena za podeljevanje pogodbenih licenc, zastopa tudi tiste avtorje, ki je niso pooblastili za upravljanje svojih pravic, in to, da pravica navedene organizacije za vložitev tožbe za varstvo pravic teh avtorjev ni zakonsko določena.

52 To vprašanje – kot je razvidno iz njegovega besedila, kot ga je oblikovalo predložitveno sodišče – se postavlja, če bi se štelo, da ima organizacija za kolektivno upravljanje pravic neposredni interes in procesno upravičenje, da v svojem imenu vloži tožbo v sporih, ki se nanašajo na pravice, zajete z razširjenimi licencami.

53 Kot pa je generalni pravobranilec navedel v točki 65 sklepnih predlogov, take premise v obravnavani zadevi ni. Po eni strani namreč, kot je bilo ugotovljeno v točki 48 te sodbe, trenutno veljavna zakonodaja Unije glede organizacij za kolektivno upravljanje pravic ne določa neposrednega interesa, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II Direktive 2004/48. Po drugi strani je iz predložitvene odločbe razvidno, da procesno upravičenje teh organizacij v finskem pravu ni urejeno niti s posebno določbo v zvezi s tem v nacionalni zakonodaji, ki se uporablja, niti s splošnimi postopkovnimi pravili.

54 V teh okoliščinah ob upoštevanju odgovora na drugo vprašanje na tretje vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

55 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

1. **Člen 4(c) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/48/ES z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine**

   je treba razlagati tako, da

   je poleg pogoja, ki se nanaša na neposredni interes za varstvo zadevnih pravic, priznanje pravice organizacijam za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, pogojeno s procesnim upravičenjem teh organizacij za varstvo pravic intelektualne lastnine, ki lahko izhaja iz posebne določbe v zvezi s tem ali splošnih postopkovnih pravil.

2. **Člen 4(c) Direktive 2004/48**

   je treba razlagati tako, da

   v sedanjem stanju prava Unije države članice organizacijam za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, ki se jim praviloma priznava, da imajo pravico zastopati imetnike pravic intelektualne lastnine, ni treba priznati neposrednega interesa, da v svojem imenu zahtevajo uporabo ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz poglavja II te direktive, če za varstvo zadevnih pravic neposredni interes teh organizacij ne izhaja iz nacionalne ureditve, ki se uporablja.

Podpisi